

Informasjon
Aftenposten
Debattredaksjonen

Debattredaktør

Erik Tornes
 Adresse: Aftenposten, Debatt,
 Boks 1178, 0107 Oslo

Debatt

E-post: debatt@aftenposten.no
 Hovedinnlegg: 3000 tegn inkl.
 mellomrom. Legg ved portrettfoto.
 Kortinnlegg: 400-1500 tegn.

Kronikker / debattinnlegg på nett

aftenposten.no/meninger
 Aftenposten returnerer ikke artikler
 som blir sendt på papir.

Kronikk

E-post: kronikk@aftenposten.no
 Kronikk: Maks. 6000 tegn
 inkl. mellomrom.
 Legg ved portrettfoto.

Amazons nysatsing «Ringenes herre: Maktens ringer» har skapt debatt på grunn av flere mørkhudede i rollebesetningen. Dronning Míriel spilles av Cynthia Addai-Robinson. Foto: Prime Video

bake med en forbeholden optimisme. Tiden vil vise hvem som får rett.

Mørkhudede skuespillere. Den generelle frykten for «tukling» med litteratur som mange har et sterkt forhold til, har vi også sett i forkant av de tidligere Tolkien-baserte filmene. Men denne gangen har vi i tillegg fått heftig debatt om et nytt moment: Etter hvert som deler av rollebesetningen er avslørt, har det vist seg at flere av hovedpersonene, blant annet en alv, en dvergprinsesse og en «hærfot» (i serien en forløper for hobbitene) skulle spilles av folk som var mørke i huden.

Dette har falt enkelte tungt for brystet, og noen har ytret sin harme i kraftige ordelag. I nettfora og sosiale medier har det haglet med anklager om at serien er «woke», at den er politisk korrekt i negativ forstand, og at den strider direkte mot hva Tolkien ville ha ønsket.

Kommentarfeltene i de offisielle YouTube-trailerne er nærmest bombardert med kritikk, deriblant beskyldninger av typen «[...] these woke-capitalists are spitting on Tolkien's grave». Reaksjonene spenner over et bredt spekter, fra dem som er oppriktig skuffet eller bekymret for

håndteringen av Tolkiens litterære univers, til dem som er indignert over det de ser som et knefall for en hysterisk woke-kultur. Man kan mistenke at enkelte miljøer på ytterste høyre fløy slenger seg på sistnevnte kritikk.

Ingen «hvit overlegenhet» hos Tolkien. Er det slik at en filmatisering av «Ringenes herre» krever blendahvit rollebesetning?

Finnes det kanskje til og med grunnlag for å påstå at boken kan tas til inntekt for teorier om «hvit overlegenhet»?

Vi mener at det klart ikke er noe slikt grunnlag, hverken i boken eller i forfatterens holdninger.

For å ta boken først: Det står egentlig forbausende lite om hudfarge i den. Faktisk er det svært få beskrivelser av personer i det hele tatt. Boken er nemlig bevisst skrevet slik at leseren legger inn egne forestillinger i den, så effektivt at mange tror at tingene er detaljert beskrevet.

Det lille som står om hudfarge, forteller ikke så mye, men det er klart at hobbitene, som er dem lesere flest identifiserer seg med, slett ikke er «helhvite». De før nevnte hærfotene er for eksempel «brunere i huden», mens *blakkenskinne* er «ly-

sere». Flere steder er hobbiten Sams hender beskrevet som «brune», uten at det er klart om det refererer til hudfarge eller hender preget av utendørs slit.

Tok skarp avstand fra rasisme. Tolkien begynte sin historiefortelling som en «mytologi for England» og la den til vår verdensdel i en fiktiv fjern fortid. Det er derfor naturlig at mange ser for seg hovedpersonene med et «nordeuropeisk» utseende. Noen av de «onde» i boken kommer fra sørlige strøk og enkelte av dem er skildret med mørk hudfarge. Dette kan tilskrives et tradisjonelt perspektiv fra de eldre fortellingene Tolkien lot seg inspirere av.

Det finnes ulike «folkeslag» i Midgard, den verdenen boken skildrer, og de tillegges ulike iboende egenskaper. Dette kjenner vi igjen fra for eksempel norrøn mytologi. Det er imidlertid karakteristisk for Tolkiens fortelling at ingen er bare gode eller onde, og at man ikke bør skue hunden på hårfargen: Både «gode» og «slemme» finnes i alle farger og i alle leirer.

I ett avsnitt reflekterer Sam over en falen, mørkhudet fiende, og lur på hva som har drevet eller lurt ham i striden, og om han ikke ville foretrukket å leve i fred hjemme. Hvis noen lesere ser en tendens til at høye blonde helter bekjemper mørkhudede slemminger, er det en klisjé som slår sprekker når vi ser nærmere på teksten, og som aldri var forfatterens budskap.

Når det gjelder Tolkien selv, vet vi ikke så lite om hans syn på rasisme og vestlig imperialisme. Ulikt mange av sine samtidige tok han skarp og konsekvent avstand fra rasisme slik den kom fryktelig til uttrykk i apartheidpolitikken i Sør-Afrika, og i nazistisk rasetenkning. Hatet mot apartheid var gått i blodet på ham, sa han, siden han var født i det sørlige Afrika. Rasehygieniske forestillinger, at «sterke eller stolte menn snakker om å avle andre mennesker som kveget sitt», fylte ham med skrekk og avsky.

Gir mangfoldet styrke. I 1938 var det snakk om at en oversettelse av *Hobbiten* skulle utgis i Hitlers Tredje rike. Tolkien ble i den forbindelse bedt om å erklære at han var av «arisk opprinnelse». Hans indignerte svar er verdt å sitere: Han nektet å gi erklæringen tyskerne «sinnssyke lover» krevde, for han ønsket ikke å «gi noen støtte til forestillingen om at jeg er enig i den fullstendig fordervelige og uvitenskapelige rasedoktrinen».

Den alltid maktkritiske Tolkien var ytterst skeptisk til både britisk og amerikansk imperialisme, og mislikte sterkt tanken om engelsk som et hegemonisk verdensspråk. Han mente at hans egen kultur var verdifull, men ikke nødvendigvis mer verdifull enn andres.

Hvordan han ville reagert på rollelisten i *Maktens ringer*-serien, vet vi naturligvis ikke. Men skuespillernes hudfarge er ikke et viktig kriterium for å avgjøre om TV-versjonen klarer å formidle forfatterens budskap og verkets kvaliteter. De som har lest boken, vet at i Tolkiens Midgard gir mangfoldet styrke.

Kort sagt

Vi har behov for engelskspråklige norske medier

Norge er hjem til over 800.000 innvandrere (omtrent 16 prosent av befolkningen), og dette antallet vil sannsynligvis fortsette å øke.

Pr. nå har ikke-norsktalende få muligheter til å holde seg oppdatert på norske nyheter eller utviklende samfunnsdebatt.

Det eksisterer et naturlig gap mellom en hendelse og dens rapportering - en forsinkelse. Selv om forsinkelser kan bli begrenset, kan de aldri fjernes helt. For ikke-norsktalende i Norge forlenges denne forsinkelsen på grunn av språkbarrierer.

Noen små uavhengige nyhetsleverandører forsøker å begrense denne forsinkelsen ved å tilby utvalgte norske saker på engelsk. Disse nyhetsleverandørene publiserer imidlertid sjeldne historier, og mange historier blir ikke fortalt. De som ønsker å holde seg oppdatert, blir hengende etter.

Dette kan imidlertid endres om norske medier blir mer tilgjengelige for ikke-norsktalende innvandrere.

Jeg stiller spørsmål ved denne problemstillingen - ikke for at norske nyheter, eller Norge for den saks skyld, skal tilpasse seg meg - men for at min evne til å bedre forstå samfunnet som jeg nå kaller hjem, ikke hemmes av min manglende evne til å snakke språket.

Chandler Williams,
 forskningsassistent i Institutt for
 fredsforskning (PRIO)

Høyre eller venstre?

Jeg støtter Erik Ranheims ønske om klarere regler for hvilken side gående og syklende skal holde på gang- og sykkelveier (Aftenposten 4. august). Han skriver at det på slike steder anbefales å sykle på høyre og gå på venstre side.

Det visste jeg ikke. På veiene i Nordmarka har jeg trodd at trafikreglene tilsa dette, men har lagt merke til at de fleste gående holder til høyre. Jeg har heller ikke fått svar på henvendelser om dette fra folk som burde vite, deriblant Skiforeningen i Oslo og Trygg Trafikk.

Erling Torkildsen,
 Oslo